

**Силабус навчальної дисципліни
«Експертиза творів декоративного
мистецтва: дерево, метал»
назва дисципліни**

Спеціальність: 023 Образотворче мистецтво,
декоративне мистецтво, реставрація

Галузь знань: 02 Культура і мистецтво

Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський) рівень
Статус дисципліни відповідно до навчального плану	Дисципліна вільного вибору здобувача
Курс	3
Семестр	5
Семестровий контроль	Диференційований залік
Обсяг дисципліни: кредити ЄКТС/ кількість годин	Загальна кількість годин – 150 годин, кредитів ЄКТС – 5: аудиторні години — 64 год (лекційні — 32 год., практичні — 32 год.), для самостійної роботи студентів визначено 86 год.
Мова викладання	Українська
Що буде вивчатися (предмет навчання,)	Предметом вивчення є комплекс оптичних та фізико-хімічних методів, які використовуються при технологічній експертизі творів декоративно-ужиткового мистецтва, виготовлених з дерева та сплавів металів. Комплексний підхід до вивчення об'єктів культурної спадщини, що включає використання спеціальних методів дослідження із застосуванням сучасних приладів і методик, дозволяє визначити склад усіх матеріальних складових твору, стан збереження і хронологічні рамки створення об'єктів дослідження. Це робить технологічні дослідження необхідною складовою у структурі мистецтвознавчої експертизи. Дисципліна покликана ознайомити з основними підходами при експертизі творів, виготовлених з дерева та металів, оптичними (мікроскопічні дослідження, огляд в ультрафіолетовому та інфрачервоному діапазонах) та фізико-хімічними (рентгенофлуоресцентний аналіз, метод інфрачервоної спектроскопії з Фур'є-перетворенням) методами, навчити розрізняти їхні технологічні особливості, надати навички використання спеціальних методів дослідження з застосуванням сучасних приладів і методик при проведенні досліджень. Основна увага буде приділятися виявленню ознак старіння та побутування творів, визначенню технології їхнього виготовлення, використанню сучасних фізико-хімічних приладів при аналізі складових творів (визначення породи деревини, основних компонентів та

	<p>мікродомішок у сплавах).</p> <p>Навчальна дисципліна базується на знаннях, спільними з: «Оцінка пам'яток культурної спадщини», «Колекціонування культурних цінностей», «Галерейна справа».</p>
<p>Чому це цікаво/потрібно вивчати (мета, завдання)</p>	<p>Мета дисципліни — опанування теоретичних знань з експертизи творів декоративно-прикладного мистецтва з дерева та металу для комплексної підготовки спеціаліста «Мистецтвознавець-експерт», формування у студентів наукового підходу при аналізі і набуття практичних навичок з використання сучасного аналітичного обладнання для дослідження творів мистецтва з дерева та металу.</p> <p>Завдання:</p> <p>опанування принципів технологічної експертизи; надання знань, необхідних для визначення матеріалів, з яких виготовлені твори декоративно-прикладного мистецтва, використовуючи сучасні методи дослідження; формування вмінь щодо встановлення техніки та технології виробництва, виявлення ознак деструктивних процесів в результаті природного старіння і побутування творів мистецтва; формулювання наукового підходу до методів і методик дослідження; засвоєння основних принципів та етапів проведення експертизи.</p>
<p>Пререквізити (попередні компетентності, необхідні для вивчення дисципліни)</p>	<p>Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни:</p> <ul style="list-style-type: none"> - знання елементарних основ історії художньої культури; - вміння користуватися літературними джерелами; - володіння навичками роботи з ПК.
<p>Пореквізити (компетентності, отримані після вивчення дисципліни)</p>	<p>У результаті опанування навчальної дисципліни студенти повинні набути такі програмні компетентності:</p> <p><u>інтегральна:</u> Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у галузі образотворчого мистецтва, декоративного мистецтва, реставрації творів мистецтва або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій, положень і методів та характеризується певною невизначеністю умов.</p> <p><u>загальні:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - здатність і готовність до особистого розвитку, бажання досягати успіху.; - здатність застосовувати на практиці знання, навички та уміння, набуті у результаті дослідницької роботи; - навички використання інформаційно-комунікаційних технологій для пошуку, оброблення, аналізу інформації з різних джерел та прийняття рішень на основі аналізу отриманої інформації; - здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності). <p><u>фахові:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - здатність розуміти базові теоретичні та практичні закономірності розвитку образотворчого та декоративного мистецтва, усвідомлювати його художньо-естетичну природу; - здатність використовувати знання про основні закономірності й

	<p>сучасні досягнення у теорії, історії та методології образотворчого та декоративного мистецтва;</p> <ul style="list-style-type: none"> - здатність володіти знанням базової мистецтвознавчої, експертної, методичної літератури; - здатність здійснювати експертну діяльність на базі професійних знань, мистецтвознавчих та практичних камеральних і лабораторних досліджень; - здатність інтегрувати професійні знання та навички і використовувати їх в інтерпретації художнього образу в експертній діяльності; - здатність оперувати професійною термінологією в сфері фахової діяльності мистецтвознавця-експерта; - здатність збирати, аналізувати та синтезувати мистецтвознавчу інформацію та дані із суміжних галузей науки і застосовувати її при проведенні експертизи; - здатність демонструвати базові навички ділової комунікації, вміння організувати діяльність у професійній сфері, працювати у команді фахівців; - здатність застосовувати традиційні та альтернативні інноваційні технології в процесі експертної діяльності та мистецтвознавчої експертизи; - здатність сприймати новітні концепції у сфері мистецтвознавчої експертизи та свідомо поєднувати інновації з усталеними вітчизняними та світовими засадами діяльності експерта; - володіння методами мистецтвознавчого аналізу та експертизи, атрибуції, класифікації мистецьких об'єктів та пам'яток культури; - здатність знаходити, критично оцінювати, систематизувати, інтерпретувати і використовувати отриману інформацію у мистецтвознавчій діяльності.
<p>Чому можна навчитися (результати навчання)</p>	<p>Знати понятійно-категоріальний апарат навчальної дисципліни, основні оптичні та фізико-хімічні методи встановлення техніки та технології виготовлення предметів мистецтва з дерева та металу.</p> <p>Уміти виявляти ознаки старіння та побутування предметів мистецтва з дерева і металу, визначати тип породи деревини за її характеристиками, тип слава за його елементним складом, ідентифікувати ознаки фальсифікації творів.</p> <p>Знати основні принципи, методи і технології дослідження і експертизи творів мистецтва з дерева і метала, розуміти роль технологічних досліджень при комплексній експертизі творів декоративного мистецтва.</p> <p>Обґрунтовувати власний погляд на вирішення проблеми, дискутувати з колегами, відстоювати власну думку, складати письмові експертні висновки.</p> <p>Застосовувати отримані знання на практиці, оволодіти технологіями проведення експертизи творів мистецтва з дерева і метала.</p>
<p>Критерії оцінювання (екзаменаційна політика)</p>	<p>Форми оцінювання:</p> <ul style="list-style-type: none"> - семестрове оцінювання: 1. Контрольна робота (тест) – 15 балів/ 5 балів*. 2. Відвідування лекцій – 5 балів/ 5 бали. 3. Оцінювання роботи під час практичних занять – 15 балів/

10 балів.

5. Підготовка презентації – 15 балів/5 балів.

6. Участь у наукових конференціях – 15 балів/10 балів.

7. Самостійна робота – 15 балів/5 балів.

* максимальний бал/ пороговий бал для отримання позитивної оцінки з відповідної форми контролю.

Організація оцінювання.

Контроль за якістю навчання здобувача вищої освіти здійснюється за 100-бальною системою. Загальну кількість балів здобувача вищої освіти формують семестрові бали, отримані з усіх тем змістових розділів (бали, отримані за контрольну роботу (у формі тестування), презентації тощо; бали, отримані за виконання самостійного завдання, участі у семінарі, а також бали, які отримані за підсумкову роботу (залік).

підсумкове оцінювання:

- форма оцінювання – диференційований залік;

максимальна кількість балів, які може отримати здобувач – 20 балів

Організація оцінювання

Контроль за якістю навчання здобувача вищої освіти здійснюється за 100-бальною системою. Загальну кількість балів здобувача вищої освіти формують семестрові бали, отримані з усіх тем змістових розділів (бали, отримані за контрольну роботу (у формі тестування), презентації тощо; бали, отримані за виконання самостійного завдання, участі у семінарі, а також бали, які отримані за підсумкову роботу (залік).

Умовою допуску до підсумкового оцінювання є отримання здобувачем під час семестрового оцінювання не менше ніж 40 балів (критично-розрахунковий мінімум). При цьому обов'язковим є успішне складання контрольних робіт, виконання самостійних робіт та участь у семінарах, передбачених робочою програмою навчальної дисципліни.

У випадку відсутності здобувача вищої освіти з поважних причин, відпрацювання та перездачі контрольних робіт здійснюються у відповідності до «Положення про організацію освітнього процесу в НАКККіМ» (від 31 жовтня 2018 р., наказ №187-0).

Оцінка здійснюється за результатами роботи впродовж усього семестру. Здобувач вищої освіти, який набрав суму залікових балів (60) має право отримати підсумкову оцінку за залік за результатами поточного контролю. Здобувачі вищої освіти, які набрали протягом семестру менше 60 балів, обов'язково складають залік.

Присутність всіх здобувачів вищої освіти на заліку є обов'язковою.

<p>Як можна користуватися набутими знаннями і вміннями (компетентності)</p>	<p>Набуті в результаті вивчення дисципліни компетентності дають змогу працювати за фахом мистецтвознавець (образотворче, декоративно-прикладне мистецтво); мистецтвознавець експерт; науковий співробітник музею та інших установ; оцінювач творів мистецтва; аукціоніст.</p> <p>Набуті компетентності дають змогу стати співробітником архіву, музею, аукціонного дому та інших закладів мистецтва і культури, держслужбовцем в органах управління у сфері культури, займатися індивідуальною діяльністю в галузі експертизи, культури та мистецтва, дослідницькою діяльністю.</p>
<p>Навчальна логістика</p>	<p>Структура навчальної дисципліни. Тематичний план.</p> <p>Змістовий розділ 1 «Технологічні дослідження творів декоративного у структурі мистецтвознавчої експертизи».</p> <p>1.1 Основні підходи при експертизі творів декоративного мистецтва, використання оптичних та фізико-хімічними методів дослідження при експертизі. Кількість годин: лекції — 2; практичні — 4; самостійна робота — 4.</p> <p>Змістовий розділ 2 «Експертиза творів декоративного мистецтва, виготовлених із дерева».</p> <p>2.1 Основні етапи експертизи предметів мистецтва з деревини. Встановлення технологічних особливостей виготовлення та виявлення ознак побутування та фальсифікації. Кількість годин: лекції — 2; практичні — 4; самостійна робота — 4.</p> <p>2.2 Вивчення макро- та мікроскопічних діагностичних ознаки деревини хвойних та листяних порід. Кількість годин: лекції — 6; практичні — 12; самостійна робота — 12.</p> <p>2.3 Датування творів мистецтва з дерева методами дендрохронології, вуглецевого аналізу та інфрачервоної спектроскопії. Кількість годин: лекції — 6; практичні — 12; самостійна робота — 12.</p> <p>Змістовий розділ 3 «Експертиза творів декоративного мистецтва, виготовлених із дерева».</p> <p>3.1. Основні етапи експертизи предметів мистецтва з металів та їх сплавів. Встановлення технологічних особливостей їх виготовлення, виявлення ознак побутування та фальсифікації. Кількість годин: лекції — 2; практичні — 4; самостійна робота — 4.</p> <p>3.2 Експертиза виробів з чорних металів (сталі та чавуни). Кількість годин: лекції — 2; практичні — 4; самостійна робота — 4</p> <p>3.3 Експертиза виробів з кольорових металів (мідь, латунь, бронза, мельхіор, тощо). Кількість годин: лекції — 2; практичні — 4; самостійна робота — 4</p> <p>3.4 Експертиза виробів з дорогоцінних металів (золото та срібло). Кількість годин: лекції — 2; практичні — 4; самостійна робота — 4</p> <p>3.5 Датування предметів мистецтва з металів методом рентгенофлуоресцентного аналізу. Кількість годин: лекції — 2; практичні — 4; самостійна робота — 4.</p> <p>Загальний обсяг 150 год., зокрема: Лекцій – 32 год. Практичні – 32 год. Аудиторні – 64 год.</p>

	<p>Самостійна робота – 86 год.</p> <p>Форми навчання: Денна, заочна, дистанційна.</p> <p>Види занять: Лекція, практичне заняття, самостійна робота.</p> <p>Методи навчання: Методи навчання і викладання обираються викладачем самостійно і доводяться до відома здобувачів на початку викладання дисципліни. До них відносяться наступні:</p> <ul style="list-style-type: none"> - пояснювально-ілюстративний метод. Студенти здобувають знання, слухаючи розповідь, лекцію, з навчальної або методичної літератури, через екранний посібник у "готовому" вигляді. Сприймаючи й осмислюючи факти, оцінки, висновки, вони залишаються в межах репродуктивного (відтворювального) мислення. Такий метод якнайширше застосовують для передавання значного масиву інформації. Його можна використовувати для викладення й засвоєння фактів, підходів, оцінок, висновків; - репродуктивний метод. Ідеться про застосування вивченого на основі зразка або правила. Діяльність тих, кого навчають, є алгоритмічною, тобто відповідає інструкціям, розпорядженням, правилам - в аналогічних до представленого зразка ситуаціях; - метод проблемного викладення. Використовуючи будь-які джерела й засоби, педагог, перш ніж викладати матеріал, ставить проблему, формулює пізнавальне завдання, а потім, розкриваючи систему доведень, порівнюючи погляди, різні підходи, показує спосіб розв'язання поставленого завдання. Студенти стають ніби свідками і співучасниками наукового пошуку; - частково-пошуковий, або евристичний метод. Його суть – в організації активного пошуку розв'язання висунутих педагогом (чи самостійно сформульованих) пізнавальних завдань або під керівництвом педагога, або на основі евристичних програм і вказівок. Процес мислення набуває продуктивного характеру, але його поетапно скеровує й контролює педагог або самі студенти на основі роботи над програмами (зокрема й комп'ютерними) та з навчальними посібниками. Такий метод, один з різновидів якого є евристична бесіда, – перевірений спосіб активізації мислення, спонукання до пізнання; - дослідницький метод. Після аналізу матеріалу, постановки проблем і завдань та короткого усного або письмового інструктажу ті, кого навчають, самостійно вивчають літературу, джерела, ведуть спостереження й виміри та виконують інші пошукові дії. Ініціатива, самостійність, творчий пошук виявляються в дослідницькій діяльності найповніше. Методи навчальної роботи безпосередньо переходять у методи, які імітують, а іноді й реалізують науковий пошук.
<p>Інформаційне забезпечення з фонду та репозитарію НАКККІМ</p>	<p>Рекомендовані джерела:</p> <p>Базові:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Мінжулін О. Реставрація творів з металу. Київ, 1998. 230 с. 2. Минжулин А.И. Введение в реставрацию металла : учеб.-метод. пособие / М-во культуры Украины; Нац. музей

	<p>истории Украины ; Укр. акад. художеств. Киев : УАХ, 1994. 99 с.</p> <ol style="list-style-type: none"> 3. Мінжулін, О. Дослідження як основа експертного висновку і визначення місця твору мистецтва в історії та культурі суспільства. <i>Українська академія мистецтва</i> : дослідницькі та наук.-метод. праці / М-во культури України, НАОМА ; редкол.: А.В. Чебикін (відп. ред.), В.В. Куцевич, О.А. Лагутенко. Київ : НАОМА, 2012. С. 216-221. : іл. 4. Косолапов А.И. Естественнонаучные методы в экспертизе произведений искусства. <i>Государственный Эрмитаж</i>. Санкт-Петербург.: Изд-во Гос. Эрмитажа, 2010. 170 с.: ил. 5. Станкевич М. Українське художнє дерево XVI-XX ст. Львів, 2002. 480 с. <p>Додаткові:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. https://sci-hub.tw/ Веб-сайт та онлайн-сховище більш як 62 мільйонів наукових академічних праць. 2. https://scholar.google.com.ua/ Вільна доступна пошукова система, яка індексує повний текст наукових публікацій всіх форматів і дисциплін. 3. http://www.nbu.gov.ua/ Сайт Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. 4. www.nibu.kiev.ua/ Національна історична бібліотека України 5. http://library.nakkkim.edu.ua/ електронний каталог Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв 6. http://elib.nplu.org/ електронна бібліотека «Культура України» 7. http://kultura.ho.ua/books_ku.htm – Культурологічна бібліотека 8. http://www.etnolog.org.ua/ Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М.Т. Рильського НАН України.
Локація та матеріально-технічне забезпечення	<p>Лабораторія ТОВ «Бюро науково-технологічної експертизи «АРТ-ЛАБ», прилади та обладнання, наявні в лабораторії (комп'ютери та оргтехніка; цифровий дзеркальний фотоапарат Canon EOS 450D; мікроскоп оптичний стереоскопічний МБС-10 зі збільшенням 4.6–100.5x, портативний цифровий USB-мікроскоп DigiMicro 1.3 mp зі збільшенням до 200x, портативний цифровий USB-мікроскоп Sigeta Expert 5 mp зі збільшенням до 300x, люмінесцентна енергозберігаюча лампа DeLux EBT-01 26W E27 для дослідження в УФ-діапазоні, світильник ультрафіолетовий (дві УФ лампи потужністю 40 Вт, розміщені в захисному корпусі і обладнані увіолевим склом - 2 шт.), портативний рентгенофлуоресцентний спектрометр «ElvaX-ART» (ТОВ "ЕЛВАТЕХ", Україна), інфрачервоний спектрометр з Фур'є-перетворенням (FTIR-ATR) «Vertex 70» (Bruker, Німеччина).</p>
Кафедра	Кафедра мистецтвознавчої експертизи
Інститут	Інститут практичної культурології та арт-менеджменту

Інформація про науково-педагогічного працівника (з фото)

Андріанова Олена Борисівна, доцент кафедри мистецтвознавчої експертизи, кандидат хімічних наук, мистецтвознавець-експерт, директор ТОВ «Бюро науково-технічної експертизи «АРТ-ЛАБ».

Експерт з дослідження творів мистецтва — досліджені твори з фондів і колекцій музеїв України брали участь у 8 виставкових проєктах, зокрема 8 виставках, організованих Національним музеєм мистецтв імені Богдана та Варвари Ханенків (2014–2020), виставці в Національному музеї Тараса Шевченка (2018), виставці в Національному художньому музеї України (2018–2019).

Автор понад 50 публікацій у фахових виданнях, зокрема на науково-практичних конференціях і у спеціалізованих журналах (2011–2020); співавтор методичних посібників «НАука. МИстецтво. СТудії. Освіта. Технологічні дослідження творів мистецтва з колекції Музею Ханенків» (2019) і «НАука. МИстецтво. СТудії. Освіта. Технологічні дослідження творів європейської графіки з колекції Музею Ханенків» (2020).

Куратор ряду освітніх проєктів, реалізованих за підтримки Українського культурного фонду.

Протягом 2017–2021 р. вийшло друком понад 30 наукових публікацій, серед них:

1. Андріанова О. Технологічні дослідження в структурі мистецтвознавчої експертизи. *Український мистецтвознавчий дискурс* : кол. монографія / За заг. ред. д. і. н. В. В. Карпова ; НАКККІМ . Рига : Izdevniecība "BaltijaPublishing", 2020. С. 20–70.

2. Андріанова О. Встановлення елементного складу паперу офортів XVII ст. з колекції Національного музею мистецтв імені Богдана і Варвари Ханенків. *Музеї та реставрація у контексті збереження культурної спадщини*: матеріали Міжнар. V Міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 24–25 вересня 2020 р. / ред. кол. : О.В. Рудник (голова) та ін. Київ : НАКККІМ, Фенікс, 2020. С. 14–20.

3. Андріанова О., Біскулова С. Ґрунти живописних творів XX–XXI ст. Аналіз, дослідження, можливості датування. *Мистецтво: метаморфози та дискурси / Art: metamorphoses and discourses* : Матеріали наук. конф. (9–10 вересня 2021 р., НАКККІМ, м. Київ) / ред. кол. : В. Чернець (голова), І. Міщенко (відп. ред.) та ін. Київ : ТОВ «Спринт-сервіс», 2021. С. 8–11.

4. Андріанова О.Б., Третініченко В.А., Ревякіна С.В. Дослідження

	<p>срібних окладів XVIII–XX ст. Аналіз сплавів методом РФА та виявлення закономірностей у їхньому складі. <i>Музеї та реставрація у контексті збереження культурної спадщини: актуальні виклики сучасності</i>: матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції (23–24.09.2021 р.). Київ : Національний заповідник «Києво-Печерська Лавра», Асоціація реставраторів України. 2021. С. 13–18.</p> <p>Підготовлено до друку та видано 2 науково-методичних посібника:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Андріанова О.Б., Біскулова С.О., Живкова О.В., Тимченко Т.Р., Чуєва К.Є. НАука. МИстецтво. СТУдії. Освіта. Технологічні дослідження творів мистецтва з колекції Музею Ханенків. Київ: Фенікс, 2019. 40 с. 2. Андріанова О. та ін. НАука. МИстецтво. СТУдії. Освіта. Технологічні дослідження творів європейської графіки з колекції музею Ханенків / Андріанова О., Біскулова С., Перевальський В., Чуєва К., Шостак О. Методичний посібник. К.: Фенікс, 2020. 64 с.
<p>Оригінальність навчальної дисципліни (при наявності). Політика академічної доброчесності</p>	<p>Дисципліна дозволяє отримати знання з технологічної експертизи предметів декоративно-ужиткового мистецтва, виготовлених з дерева та сплавів металів, практичні навички роботи з сучасними приладами, розвинути аналітичні навички, вміння інтерпретувати результати технологічних досліджень та встановлювати час створення об'єктів культурної спадщини, використовувати набуті компетенції у практичній діяльності в галузі мистецтвознавства та мистецької експертизи.</p> <p>Всі учасники освітньої діяльності дотримуються політики академічної доброчесності, визначеної вимогами НАКККіМ, яка є запорукою якості освіти.</p>
<p>Лінк на дисципліну</p>	<p>Протягом 2020–2021 н.р. використовувався Google Classroom з відповідним наповненням.</p> <p>Програма розміщена на сторінці кафедри мистецтвознавчої експертизи https://nakkkim.edu.ua/instituti/instituti-institut-praktichnoji-kulturologiji-ta-art-menedzhmentu/kafedra-mistetstvoznavchoji-ekspertizi</p>